

# Ìwé Dániẹ̀lì — Nọmbà Mètàlẹ̀lọgọ̀rìn

Àwọn Ìran Mèrìn tí Àdífẹ̀ntìsìmù Laodicea: *Şışàlàyè Ìbàjé tí ń Lè Sí I lójúlowọlowọ*

Jeff Pippenger  
2024-02-16

Esekieli orí kejo, şàfihàn ìrira mèrìn tí ń pọ sí i, tí ó sojú fún àwọn ìran mèrìn tí Adventismu Laodicea. Ìşòtẹ̀ tí oḍún 1863, mú èké àfarawé kan jáde sí àwọn tábilì méjì tí Hábákúkù, gégé bí Áárónì nàà şe dá ère owú àfarawé kan sílẹ̀ pẹ̀lú omọ malúù wùrà rẹ̀ ní àkókò gan-an tí Olorun ń fi àwọn tábilì méjì tí Ofin Mewáá lé Mósè lówó. Nígba tí Adventismu Laodicea ti bèrè işe yíyọ àwọn òtító ipilẹ̀ kúrò, gégé bí a ti sojú rẹ̀ nínú alá William Miller, àwọn aşájú ìran àkókò bèrè sí i kọ aşe Bíbẹ̀lì sílẹ̀, léyìn nàà Èmí Àşotẹ̀lẹ̀. Ìşòtẹ̀ nàà ti dàgbà dé ipò kan níbi tí ẹ̀mí-imò Kellogg (pantheism), ti wọ inú itàn wọn diẹ̀ şájú 1888.

Ní àkókò işòtẹ̀ 1888, ẹ̀mí àròjinlẹ̀ tí a sojú rẹ̀ nínú àwọn yàrá àwòrán Eşekieli dé ibi tí a ti kọ àwọn ojíşè Minneapolis sílẹ̀, pẹ̀lú wòlì obìnrin nàà, àti àní Èmí Mímọ̀ pàápàá.

“A ti rí i nínú ìrírì wa pé nígba tí Olúwa bá rán àwọn itanranmọ̀lẹ̀ láti inú ilẹ̀kùn tí ó sí sílẹ̀ ti ibi mímọ̀ sí àwọn èniyàn Rẹ̀, Sátàni máa ń ru okàn oḗoḗo sókè. Şùgbọ̀n oḗin kò tii dé. Yòò sí wà àwọn eni tí yòò tako imọ̀lẹ̀ nàà, tí yòò sì tẹ̀ àwọn tí Olorun ti fi şe ọ̀nà Rẹ̀ láti sọ imọ̀lẹ̀ di mímọ̀ kalẹ̀. A kì í fi ẹ̀mí mọ̀ ohun ti ẹ̀mí bí kò şe nípa Èmí. Àwọn olùşọ̀ kò bá işişè ipèsè işipayá Olorun lo, a sì fi ẹ̀gàn hàn sí iránşè àti ifesemulẹ̀ gidì tí ọ̀run rán.”

“Àwọn okùnrin kan yòò kúrò nípadé yíi tí wọn ń jẹwọ̀ pé àwọn mọ̀ òtító, şùgbọ̀n tí wọn ń kó àwọn aşọ̀ tí a kò hun lórí aşọ̀-ọ̀nà ọ̀run jo yí okàn wọn ká. Èmí tí wọn ti gbà níhìn-in yòò bá wọn lo. Èmí ń m̀ títì fún ojo iwájú işe wa. Àwọn tí kò bá tẹ̀rì bá fún ẹ̀rì tí Olorun ti fi hàn ní ibi yíi yòò jagun sí àwọn arákùnrin wọn tí Olorun ń lò. Wọn yòò mú un nira gidigidi nígba tí ànfààní bá dé sí owo wọn láti máa tẹ̀şíwájú lo pẹ̀lú irú ogun kan nàà tí wọn ti ń bá a lo títì di isinsinyí. Àwọn okùnrin wọnyí yòò ní ànfààní láti dá wọn lójú pé wọn ti ń jagun sí Èmí Mímọ̀ Olorun. Diẹ̀ yòò ní idánilójú; àwọn miiran yòò sì di í mú ẹ̀mí tiwọn şinşin. Wọn kì yòò kú sí ara wọn kì wọn sì jẹ́ kí Olúwa Jèşù wọ inú okàn wọn. A ó máa tàn wọn jẹ́ sí i, sí i, títì wọn kì yòò fi lẹ̀ mọ̀ òtító àti òdodo. Wọn yòò, lábẹ̀ ẹ̀mí miiran, wá ọ̀nà láti fi àwòrán-idàlẹ̀kọ̀ kan lé işe nàà lórí tí Olorun kì yòò fowọ̀ sí; wọn yòò sì sapá láti hù iwà àwọn ànímọ̀ Satani nípa gbigba işàkóso okàn èniyàn sókè, kì wọn sì bá a şe işàkóso işe àti ọ̀ràn Olorun bakan nàà.

“Ìbá şe pé àwọn arákùnrin wa ti gbàawè, tí wọn sì ti gbàdúra, tí wọn sì ti rẹ̀ ara okàn wọn sílẹ̀ níwájú Olorun ní àpẹ̀jo yíi, tí wọn sì jókòó pẹ̀lú ifarabalẹ̀ láti şàyewò Ìwé Mímọ̀ pọ̀, nígba nàà ni a ó ti yin Olorun lógo. Şùgbọ̀n ẹ̀mí ifarapa-okàn tí a mú wá sí àpẹ̀jo nàà ti ti ilẹ̀kùn sí ibùkùn Olorun tí ó lólá jùlọ̀, àti àwọn tí wọn ní ẹ̀mí yíi kì yòò wà ní ipò rere láti rí imọ̀lẹ̀ títì wọn yòò fi ronúpiwàdà níwájú Olorun, tí wọn sì ní imọ̀ diẹ̀ nípa bí wọn ti sún mọ̀ şişe àibòwọ̀ fún Èmí Mímọ̀ àti níni ẹ̀mí miiran.” The 1888 Materials, 832.

Léyìn oḗún 1888, Sister White “wàrìrì fún ojo ọ̀la” ijo àti işe Olorun. Ó rí i pé ipadé nàà yòò mú ogun ẹ̀mí tí yòò máa bá a lo láààrìn àwọn okùnrin tí wọn jẹ́ olórí Adventismu tí Laodicea wá, àti

ijàmbá nípa “ìgbà gbogbo,” jẹ ẹrí pé àwọn àṣotẹlẹ̀ rẹ̀ ẹ̀ lórí ìran náà gan-an. Nígbà náà ni àwọn ọ̀kùnrin tí kò “fẹ̀ tẹ̀rība fún ẹ̀rí tí Ọ̀lọ̀run ti fi fúnmi” láti fi múlẹ̀ “ìránṣẹ̀ àti ihìn-rere tí a rán láti ọ̀run,” gbé ogun kalẹ̀, àwọn ọ̀kùnrin wònyí sì jagun sí “Èmí Mímọ̀ ti Ọ̀lọ̀run.” Ìran kejì wo bí ilẹ̀ itẹ̀jádẹ̀ àti ilẹ̀ itọ̀jú àìsàn ẹ̀ jọ tán dé ilẹ̀ nítorí iná idájọ̀ Ọ̀lọ̀run.

“Lónií mo gba lẹ̀tà kan láti ọ̀dọ̀ Ègbọn Daniells nípa ìparun ọ̀fiisi Review nípasẹ̀ iná. Ọ̀kàn mi bàjẹ̀ gidigidi bí mo ẹ̀ ronú lórí ìsonù nílá náà sí ifẹ̀ṣemulẹ̀ iṣẹ̀ náà. Mo mọ̀ pé èyí gbọ̀dọ̀ jẹ̀ àkókò idánwò líle gidigidi fún àwọn arákùnrin tí a fi iṣẹ̀ náà sí lówọ̀ àti fún àwọn ọ̀ṣiṣẹ̀ ọ̀fiisi náà. Mo jìyà pẹ̀lú gbogbo àwọn tí wọn n jìyà. Sùgbón ìròyìn ibànújẹ̀ náà kò yà mí lẹ̀nu, nítorí nínú àwọn ìran ọ̀ru ni mo ti rí angẹ̀li kan tí ó dúró pẹ̀lú idà bí iná tí a na síta lórí Battle Creek. Nígbà kan, ní ọ̀sán gangan, nígbà tí kálámù mi wà lówọ̀ mi, mo pàdànu imọ̀ ara mi, ó sì dà bí ẹ̀ni pé idà iná yíi n yí padà kòkọ̀ sí ọ̀nà kan, lẹ̀yìn náà sí ọ̀míràn. Ó dà bí ẹ̀ni pé àjàlù n tẹ̀ lẹ̀ àjàlù nítorí pé a ẹ̀ àìbòwọ̀ fún Ọ̀lọ̀run nípasẹ̀ ètẹ̀ àwọn èniyàn láti gbé ara wọn ga àti láti yin ara wọn lógo.”

“Ní àárọ̀ yíi a fà mí jáde nínú àdúrà àtọ̀kànwá pé kí Olúwa darí gbogbo àwọn tí wọn ní isopọ̀ pẹ̀lú ọ̀fiisi Review and Herald láti ẹ̀ àwá rí pẹ̀lẹ̀pẹ̀lẹ̀, kí wọn lè rí ibi tí wọn ti kọ̀bi ara sí àwọn ìránṣẹ̀ púpọ̀ tí Ọ̀lọ̀run ti fi fún wọn.

“Láìpẹ̀ yíi, àwọn arákùnrin tó wà ní ọ̀fiisi Review béèrè imọ̀rán mi nípa kíkọ̀ ilẹ̀ míràn. Nígbà náà ni mo sọ̀ pé bí àwọn tí wọn n fi ọ̀kàn sí fifi ilẹ̀ míràn kún un sí ọ̀fiisi Review and Herald bá ní ọ̀jọ̀ iwájú tí a ti ẹ̀tò kalẹ̀ ní iwájú wọn, bí wọn bá lè rí ohun tí yóò wà ní Battle Creek, wọn kí yóò ní ibèèrè kankan nípa kíkọ̀ ilẹ̀ míràn síbẹ̀. Ọ̀lọ̀run wí pé: ‘Ọ̀rọ̀ mi ni a ti kẹ̀gàn; èmi yóò sì yí i padà, mo sì yóò sì tú u dàrú.’”

“Ní Àpẹ̀jọ̀ Àgbáyé tí a ẹ̀ ní Battle Creek ní ọ̀dún 1901, Olúwa fi ẹ̀rí fún àwọn èniyàn Rẹ̀ pé Ó n pe fún àtúnṣe. A dá àwọn ọ̀kàn lójú ẹ̀bi, a sì fi ọ̀wọ̀ kan àwọn ọ̀kàn-àya; sùgbón a kò ẹ̀ iṣẹ̀ pípẹ̀ye. Bí àwọn ọ̀kàn alágbára-kọ̀ yẹ̀n bá ti fọ̀ ní ìronúpiwàdà níwájú Ọ̀lọ̀run nígbà náà, a ì bá tí rí ọ̀kan lára àwọn ifihàn agbára Ọ̀lọ̀run tí ó tóbi júlọ̀ tí a ti rí rí. Sùgbón a kò bọ̀wọ̀ fún Ọ̀lọ̀run. A kò fetí sí àwọn ẹ̀rí Èmí Rẹ̀. Àwọn èniyàn kò yà ara wọn kúrò nínú àwọn iṣẹ̀ tí ó dúró ní itakora gbangba sí àwọn ilà̀nà ọ̀títọ̀ àti ọ̀dodo, tí a yẹ̀ kí a máa pa mọ̀ ní gbogbo ìgbà nínú iṣẹ̀ Olúwa.

“Àwọn ìránṣẹ̀ sí ijo Èfésù àti sí ijo tí ó wà ní Sádìsì ni Èni tí n fún mi ní itónìsọ̀nà fún àwọn èniyàn Rẹ̀ tí máa n tún sọ̀ fún mi léraléra. ‘Kọ̀ sí angẹ̀li ijo Èfésù pé; Báyií ni Èni tí ó di àwọn iràwọ̀ méje mú ní ọ̀wọ̀ ọ̀tún Rẹ̀, tí ó sì n rìn ní àárín àwọn ọ̀pá-àtùpà wúra méje, wí; Mo mọ̀ iṣẹ̀ rẹ̀, àti làáláá iṣẹ̀ rẹ̀, àti sùúrù rẹ̀, àti bí o kò ẹ̀ lẹ̀ fara da àwọn ẹ̀ni búburú: iwọ̀ sì ti dán àwọn tí n sọ̀ pé àwọn jẹ̀ àpọ̀sítẹ̀lì wò, tí wọn kí i sí i ẹ̀ ẹ̀, o sì ti rí wọn pé èké ni wọn: iwọ̀ sì ti farada, o ní sùúrù, àti nítorí orúkọ̀ Mi ni iwọ̀ ti ẹ̀ṣiṣẹ̀ takuntakun, o kò sì rẹ̀wẹ̀sì. Síbẹ̀, mo ní ohun kan sí o, nítorí tí iwọ̀ ti fi ifẹ̀ rẹ̀ àkókọ̀ sílẹ̀. Nítorí náà, rántí ibi tí iwọ̀ ti ẹ̀ṣubú láti ibẹ̀, kí o sì ronúpiwàdà, kí o sì ẹ̀ iṣẹ̀ àkókọ̀ wònyí; bí kò bá rí ẹ̀, èmi yóò tọ̀ ọ̀ wá kíákíá, èmi yóò sì yí ọ̀pá-àtùpà rẹ̀ kúrò ní ipò rẹ̀, bí kò ẹ̀ pé iwọ̀ bá ronúpiwàdà.’ Iṣipayá 2:1–5.”

“Sì ángẹ̀li ijo tó wà ní Sádìsì kòwé sí pé; Báyií ni Èni tí ó ní Èmí méje ti Ọ̀lọ̀run, àti iràwọ̀ méje náà wí; Mo mọ̀ iṣẹ̀ rẹ̀, pé o ní orúkọ̀ pé o wà láàyè, sùgbón o ti kú. Máa sọ̀ra, kí o sì fún àwọn ohun tí ó kù ní agbára, tí wọn ti fẹ̀rẹ̀ kú: nítorí èmi kò rí iṣẹ̀ rẹ̀ pé wọn pé níwájú Ọ̀lọ̀run.

Nítorí náà, rántí bí o ti gbà á tí o sì gbọ́; di í mú ọ̀sin, kí o sì ronú pìwà dà. Nítorí náà, bí o kò bá ọ̀sọ̀, èmi yòò dé bá ọ̀ bí olè, iwọ̀ kì yòò sì mọ̀ wákàtí tí èmi yòò fi dé bá ọ̀.’ Ifihàn 3:1–3.

“A ní rí ìmúṣe àwọn ìkilò wònyí. Kò sí ìgbà kankan tí a ti mú àwọn iwé mímọ̀ ẹ̀ ní idúróṣinṣin tó bèẹ̀ rí ju bí a ẹ̀ rí i nínú àwọn wònyí lọ.”

“Àwọn èniyàn lè kọ̀ àwọn ilé tí a ti dá kalẹ̀ pèlú ọ̀sọ̀ tó pò jù lọ, tí iná kò lè bajẹ̀, sùgbón ìkan ifowọkan ọ̀wọ̀ Ọ̀lọrun kan, imóná kan láti ọrun, yòò gbá gbogbo ibi isádi lọ.”

“A ti bèèrè bóyá mo ní imòrán kankan láti fi fúnni. Mo ti fi imòrán tí Ọ̀lọrun fi fún mi hàn tẹ̀lẹ̀, ní irètí láti dèná ìṣọkalẹ̀ idá iná tí ó ní rọ̀ lóri Battle Creek. Ní báyii ohun tí mo ní bèrù tí dé—iròyin nípa jíjẹ ilé ọ̀ṣe Review and Herald run. Nígbà tí iròyin yíi dé, èmi kò yà á lẹnu rára, bèẹ̀ ní mi ò ní ọ̀rọ̀ kankan láti ọ̀. Ohun tí mo ti ní láti ọ̀ láti ìgbà dé ìgbà nínú àwọn ìkilò kò ní ipa kankan, bí kò ẹ̀ láti mú kí àwọn tí wọn gbọ̀ ọ̀ le sí i, àti ní báyii èmi lè ọ̀ èyí nìkan pé: Mo kábaámọ̀ gidigidi, mo kábaámọ̀ gidigidi gan-an, pé ó jẹ̀ dandan kí ilù yíi dé. A ti fi imọ̀lẹ̀ tó kún un hàn. Bí a bá ti ẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí i, a kì yòò nílò imọ̀lẹ̀ miiran sí i.” Testimonies, volume 8, 97–99.

Iran kejì tí Àdífẹ̀ntìsì kì í ẹ̀ ọ̀ṣe ọ̀ṣe, àti ní ìmúṣe Ìsíkíèlì orí kejo, ọ̀ṣòtẹ̀ náà kàn nì bá a lọ ní gbígbóná sí i.

“Nípasẹ̀ àwọn iranṣẹ̀ tí a kọ̀ sílẹ̀ àti nípasẹ̀ iná ni Olúwa ti ọ̀ ní kedere pé ó fẹ̀ kí àwọn èniyàn rẹ̀ kúrò ní Battle Creek. Kí Ọ̀lọrun rán wá lówọ̀ láti gbọ̀ ohùn rẹ̀. Ẹ̀ kò ní itumọ̀ kankan sí wa pé iná gbá àwọn ilé-ọ̀ṣe nílá wa méjèjè ní Battle Creek run? Ẹ̀ lè wí pé, ‘Sùgbón Sanitarium tuntun ní ọ̀pọ̀ aláìsàn.’ Bẹ̀ẹ̀ ni; sùgbón bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ọ̀pọ̀ egbèrún aláìsàn wá níbẹ̀, èyí kì yòò jẹ̀ ẹ̀rì kankan láti fi ẹ̀tílẹ̀yìn fún kí àwọn èniyàn wa kọ̀ ilé ní Battle Creek, kí wọn sì gbé ibẹ̀ kalẹ̀.”

“Àwọn idánwò nì pò sí i. Àwọn èniyàn nì kọ̀ imọ̀lẹ̀ tí Ọ̀lọrun ti rán wá nínú Àwọn Ẹ̀rí tí Ẹ̀mí rẹ̀, wọn sì ní yan èrò tiwọn àti ètò tiwọn. Ẹ̀ àwọn èniyàn yòò máa bá a lọ ní yíyá ara wọn kúrò lódọ̀ Ọ̀lọrun? Ẹ̀ ó gbọ̀dọ̀ fi àìní inú-rere rẹ̀ hàn ní ọ̀nà tí ó túbọ̀ ẹ̀ kedere ju bí ó ti ẹ̀ tẹ̀lẹ̀ lọ?” Pamphlets, SpTB06, 45.

Àwọn èniyàn nì “yan ohun tí ara wọn dá, àti ète ara wọn,” gẹ̀gẹ̀ bí a ti ẹ̀fihàn rẹ̀ nípa àwòrán àwọn àgbààgbà àádòrin nínú àwọn yàrá àwòrán ní Ìsíkíèlì orí kejo, tí wọn kéde pé, “Olúwa kò rí wa.” Olúwa gbé wòlú obìnrin kan dide, ó sì fi “iran gbangba” fún un fún ogóji ọ̀dún pátápátá, tí tí di ọ̀dún 1884. Ó fi àmì-ọ̀wọ̀ rẹ̀ lẹ̀ ẹ̀bùn yíi lóri, nítorí Ọ̀un ni ó fi í fún un, ó sì parí rẹ̀ ní ilù kan tí a ní pé ní Portland, ó sì fi í fún un fún ogóji ọ̀dún. Kí “iran gbangba” tó dáwọ̀ dúró pátápátá, àwọn ọ̀kúnrin àtijọ̀ bèrẹ̀ sí í ba àṣe Bíbélì àti Ẹ̀mí Àṣòtẹ̀lẹ̀ jẹ̀ ní ọ̀dún 1881 àti 1882. “Iran gbangba” náà sì parí ní ọ̀dún 1884, àti ní ọ̀dún méréin lẹ̀yìn náà, ọ̀ṣòtẹ̀ Kórà, Dátàni àti Ábírámù tún ẹ̀lẹ̀ ní Àpẹ̀jọ̀ Gbogbogbò 1888.

Ọ̀ṣòtẹ̀ tí ọ̀dún 1888 mú ìgbéraga ọ̀ṣòtẹ̀ sí i, èyí tí ó fi hàn pé Ọ̀lọrun tikára Rẹ̀ dá sí itàn Adventismu tí Laodikea nípa pípa ọ̀ṣe itẹ̀wé àti ọ̀ṣe ilera run. Síbẹ̀, àwọn idájọ̀ tààrà wònyí kò dá ọ̀ṣòtẹ̀ tí nì lọ lówọ̀ dúró. Ní ọ̀dún 1919, Ìpàdẹ̀ Bíbélì kan wáyé, níbi tí ọ̀kan lára àwọn olóri ọ̀ṣòtẹ̀ pàtàkì jùlọ̀ tí iran kejì, William Warren Prescott, onímọ̀ ẹ̀kọ̀ ẹ̀sìn tí wọn kọ̀ ní àwọn yunifásítì tí Pùròtẹ̀sítàntì apẹ̀yìndà, di aṣáájú àkókó nínú fífọ̀kàn tán iwòye tí Satani tí ó ọ̀ pè “ojoojúmọ̀,” nì ọ̀jọ̀ ọ̀ṣe Kristi

nínú ibi mímọ̀ Rẹ̀, ó sì ẹ̀ ẹ̀ àtẹ̀jádẹ̀ ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ifihàn.

Ìtàn ti fi hàn pé ní àpẹ̀jọ̀ Bíbẹ̀lì nàà ní ọ̀dún 1919, Prescott gbé ihinrere kan kalẹ̀ tí ó ní nínú rẹ̀ yíyọ̀ gbogbo ilà̀nà igbàgbọ̀ ti iránṣẹ̀ asọtẹ̀lẹ̀ àwọn Millerite kúrò. Ó tilẹ̀ gbiyànjú láti yọ̀ ojú egbèrún méjì àti ọ̀dúnrún nàà kúrò, sùgbọ̀n kò lè sàṣeparí rẹ̀. Síbẹ̀, ó gbé ihinrere kan kalẹ̀ tí ó jẹ̀ aláíní pátápátá fún àwọn òye asọtẹ̀lẹ̀ ti àwọn Millerite. Wọn kọ̀ ihinrere rẹ̀ sílẹ̀ ní ipádé nàà, sùgbọ̀n síbẹ̀ àwọn aṣáájú afọ̀jú wònyẹn pinnu láti mú ẹ̀wọ̀n ifihàn rẹ̀ wònyẹn kí wọn sì ẹ̀ wọn di iwé kan tí wọn pe ní, The Doctrine of Christ. Iwé nàà di àmì dídé iran kẹta ti Adventismu Laodíkeà.

Ìwé nàà sàfihàn ihinrere miiran yàtò sí ihinrere àwọn Millerite ti Hábakùkù orí kejì, Pọ̀lù sì jẹ̀ kí a mọ̀ pé ihinrere miiran kì í ẹ̀ ihinrere rárá.

Ó yà mí lẹnu pé, ní kíakíá bẹ̀, ẹ̀ ní yí kúrò lódò Ẹni tí ó pè yín sínú oore-ọfẹ̀ Kristi sí ihinrere miiran: èyí tí kì í ẹ̀ miiran rárá; sùgbọ̀n àwọn kan wà tí n dá yín lóró, tí wọn sì fẹ̀ yi ihinrere Kristi padà. Sùgbọ̀n bí àwa, tàbí ángẹ̀lì kan láti ọ̀run, bá wàásù ihinrere miiran fún yín yàtò sí èyí tí àwa ti wàásù fún yín, kí a fi ẹni nàà sínú ègún. Gégé bí a ti sọ tẹ̀lẹ̀, bẹ̀ ni mo tún sọ nísinsin yìí pé, bí ẹnikẹni bá wàásù ihinrere miiran fún yín yàtò sí èyí tí ẹ̀ ti gbà, kí a fi ẹni nàà sínú ègún. Galatia 1:6–9.

Iran kẹta ti Adventism ni a sojú rẹ̀ nípasẹ̀ iríra kẹta ti Hesekieli, níbi tí àwọn obinrin ti n sọkún fún Tammuz. Tammuz jẹ̀ ọ̀lórún kan ti Mesopotamia tí a fi mọ̀ ibísí àti àwọn yíyọ̀ igbé-ayé ewéko. Nígbà míl, a máa n ẹ̀ àwòrán Tammuz gégé bí oluṣò-àguntàn tàbí gégé bí ọ̀dòkùnrin kan, ní fifi í sọkan pẹ̀lú àwọn àkókò ọ̀dún tí n yí padà àti idagbasoke àwọn irúgbìn. Ikú Tammuz àti àjínde rẹ̀ lẹ̀yìn nàà ní ibátan pẹ̀lú kálẹ̀ndà isẹ-ogbin. Gégé bí itàn àròsọ nàà ti sọ, Tammuz yòò kú tàbí paré ní àwọn oṣù igbà òoru, èyí tí a kà sí àfihàn gbígbẹ̀ tí ewéko máa n gbẹ̀ ní àsikò gbígbóná, gbígbẹ̀ nàà. Sísokún fún Tammuz jẹ̀ àṣà isòfò tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú síṣe ẹkún ikú tàbí iparun Tammuz ní àwọn oṣù igbà òoru, tí ayọ̀ sì máa tẹ̀ lé e nípa àjínde rẹ̀, èyí tí ó sàpẹ̀rẹ̀ imúntúnbí ewéko àti iyè isẹ-ogbin.

Ẹkún fún Tammusi sàfihàn ihinrere ojú àipé èké kan, èyí tí ó jẹ̀ ohun tí ihinrere W. W. Prescott sojú fún. Iyokúrò ipilẹ̀ asọtẹ̀lẹ̀ nàà, tí ó bẹ̀rẹ̀ nínú isọtẹ̀ ọ̀dún 1863, dé ibi kan ní 1919, tí Adventismu Laodicea jẹ̀ kí a fidí ihinrere èké nàà múlẹ̀. Ihinrere èké nàà dá lẹ̀lẹ̀ pátápátá lóri ọ̀nà isẹ̀ ti Protestantismu apẹ̀yindà. Aṣelọ̀pọ̀ àkókó rẹ̀ ni W. W. Prescott, àti gégé bí ó ti rí pẹ̀lú William Miller, ihinrere àwọn ọ̀kùnrin méjèjì dá lóri òye ipilẹ̀ wọn nípa “ti ojoojúmọ̀,” nínú iwé Dániẹ̀lì. Àwọn ihinrere méjèjì ni a sàfihàn nínú ẹ̀ṣẹ̀ 2 Tẹ̀salóníkà níbi tí Miller ti kókó sàwá rí pé “ti ojoojúmọ̀,” sojú fún ẹ̀sin keferi. Nínú ẹ̀ṣẹ̀ nàà, ẹ̀ka kan wà tí Miller sojú fún, tí wọn gba ọ̀títọ̀ tí Pọ̀lù gbé kalẹ̀, àti ẹ̀ka miiran tí kò ní ifẹ̀ sí ọ̀títọ̀.

Egbé kan ní àwọn ojú ikeyin, tí Miller dúró fún, “mọ̀” tí wọn sì gba ọ̀jọ̀ ikeyin, àti egbé miiran, tí Prescott dúró fún, gba itanranṣẹ̀ alágbára. Itanranṣẹ̀ alágbára tí wọn gbà nàà dá lóri ihinrere èké, tí kì í ẹ̀ ihinrere rárá, ó sì n fi iránṣẹ̀ èké kan ti ọ̀jọ̀ ikeyin hàn. Nípa bẹ̀, ohun iríra kẹta nínú Ìsíkiẹ̀lì ni àwọn obinrin nàà (àwọn ijo ti Adventismu Laodicea), tí wọn n sọkún fún Tammuzi. Omijé igbà ẹ̀rùn wọn (ọ̀jọ̀) ni a pinnu láti mú ẹ̀so ikòrè jáde.

Iyàtò tó wà láàárín irú ifẹ̀rẹ̀ ọ̀jọ̀ àkẹ̀yìn méjì kún inú Bíbẹ̀lì àti Ẹmí Àsọtẹ̀lẹ̀ ká. Bíbẹ̀lì n fi í hàn léraléra pé a ti dá ọ̀jọ̀ dúró kúrò lódò àwọn èniyàn aláìgbóràn.

Wòn n wí pé, Bí ọ̀kúnrin kan bá kọ aya rẹ̀ sílẹ̀, tí obínrin náà sì kúrò lódò rẹ̀, tí ó sì di ti ọ̀kúnrin miiran, ẹ̀se yóò tún padà tò ọ̀ wá bí? Ẹ̀se ilẹ̀ náà kì yóò di aláímọ̀ gidigidi bí? Ẹ̀sùgbón iwọ̀ ti ẹ̀se àgbèrè pẹ̀lú ọ̀pọ̀ olólúfẹ̀; síbẹ̀ padà tò mí wá, ni Olúwa wí. Gbé ojú rẹ̀ sókè sí àwọn ibi gíga, kí o sì wo ibi tí wọn kò tì bá ọ̀ sùn. Ní etí ọ̀nà ni iwọ̀ ti jókòó de wọn, bí ọ̀mọ̀ Arabu ní aginjù; iwọ̀ sì ti fi àgbèrè rẹ̀ àti iwà búburú rẹ̀ ba ilẹ̀ náà jẹ̀. Nítorí náà ni a ẹ̀se dá ìrì ojo dúró, kò sì sí ọ̀jò ìgbèyìn; iwọ̀ sì ní iwájú àgbèrè, iwọ̀ kò láti tijú. Jeremiah 3:1–3.

Àdífẹ̀ntísímù ti Laodikea bèrẹ̀ sí í ẹ̀sẹ̀ panşáà ní ọ̀dún 1863, àti láti igbà náà ni a ti dá ìrì ọ̀jò dúró. Wòn kò láti tijú nítorí ìṣòtẹ̀ wọn, àti àìní irẹ̀lẹ̀ náà n mú iwájú àgbèrè jáde, àti àgbèrè ìṣòtẹ̀lẹ̀ Bíbélì ni ipasẹ̀. Ìran kẹ̀ta ni ibi tí a ti n parí iṣẹ̀ ìmúrasilẹ̀ láti terí ba àmì àgbèrè ti Róòmù. Ìmúrasilẹ̀ fún ìran kẹ̀rin ni a n ẹ̀se ní ìran kẹ̀ta, nípasẹ̀ ìránṣẹ̀ èké ti ọ̀jò ikeyin. Gégé bí ó ti rí pẹ̀lú ìṣòtẹ̀ ọ̀dún 1863, àti ìṣòtẹ̀ ọ̀dún 1888, bẹ̀ẹ̀ ni ìṣòtẹ̀ ọ̀dún 1919 ẹ̀se bá ojò September 11, 2001 mu, nítorí nígbà tí àwọn ilẹ̀ gíga ilú New York wó lulẹ̀ nígbà náà, àngẹ̀lì alágbára ti Ìfihàn orí kejídínlógún sòkalẹ̀, ọ̀jò ikeyin tòótó sì bèrẹ̀.

“Ọ̀jò ikeyin yóò bọ̀ sórí àwọn èniyàn Ọ̀lórùn. Àngẹ̀lì alágbára kan yóò sòkalẹ̀ láti ọ̀run wá, a ó sì fi ọ̀go rẹ̀ tan gbogbo ayé mọ̀lẹ̀.” Review and Herald, April 21, 1891.

Nígbà tí ọ̀jò ikeyin bèrẹ̀, àwọn àgbà ọ̀kúnrin àtijó ti Adventismu ti Laodicea kì yóò mọ̀ ọ̀n gégé bí ọ̀jò ikeyin, nítorí a ti kọ̀ wọn ní èkọ̀ ifòròyìn ọ̀jò ikeyin èké kan, tí Hesekieli fi sojú rẹ̀ gégé bí àwọn obínrin tí n sùnkún fún Tamuzi, àti ní ilò rẹ̀ gégé bí ihinrere àlàáfíà àti ààbò.

“Àwọn tí wọn bá n rìn gégé bí ìmọ̀lẹ̀ tí wọn ti ní nikan ni yóò gba ìmọ̀lẹ̀ tí ó pọ̀ sí i. Bí a kò bá n tẹ̀síwájú lójoojúmọ̀ nínú fifi àwọn iwà rere Kristeni tí n ṣiṣẹ̀ hàn, a kì yóò mọ̀ àwọn ifihàn Èmí Mímọ̀ nínú ọ̀jò ikeyin. Ó lè máa rò sórí ọ̀kàn àwọn tí wọn yí wa ká, sùgbón a kì yóò fi ojú mọ̀ ọ̀n tàbí gba á.” Testimonies to Ministers, 507.

Kò ẹ̀sẹ̀ ẹ̀se fún àwọn aláboójútó àwọn èniyàn láti mọ̀ ibèrẹ̀ ọ̀jò ikeyin, nítorí ihinrere èké wọn nípa ọ̀jò ikeyin èké kan ẹ̀sẹ̀ ifarahàn agbára Ọ̀lórùn kankan bí ó ti rí ní àwọn igbà àtijó.

“Nínú àwọn ijọ̀ yóò wà ifihàn àgbàyanu kan ti agbára Ọ̀lórùn, sùgbón kò ní ṣiṣẹ̀ lóri àwọn tí kò tì rẹ̀ ara wọn sílẹ̀ níwájú Olúwa, tí wọn kò sì tì sí ilẹ̀kùn ọ̀kàn wọn sílẹ̀ nípa ijẹ́wọ̀ ẹ̀sẹ̀ àti ìronúpiwàdà. Nínú ifihàn agbára náà tí n tan ìmọ̀lẹ̀ rẹ̀ sórí ayé pẹ̀lú ọ̀go Ọ̀lórùn, wọn yóò rí nínú rẹ̀ ohun kan soṣo tí, nínú ifojú wọn, wọn rò pé ó léwu, ohun kan tí yóò mú kí ibèrù wọn dídẹ̀, wọn yóò sì fi ara wọn múlẹ̀ láti tako rẹ̀. Nítorí pé Olúwa kò ṣiṣẹ̀ gégé bí èrò àti irètí wọn, wọn yóò tako iṣẹ̀ náà. ‘Èé ẹ̀se ni,’ ni wọn yóò wí, ‘kò yẹ̀ kí àwa mọ̀ Èmí Ọ̀lórùn, nígbà tí a ti wà nínú iṣẹ̀ náà fún ọ̀pọ̀ ọ̀dún bẹ̀ẹ̀?’—Nítorí pé wọn kò dáhùn sí àwọn ikilọ̀, sí àwọn èbẹ̀ àwọn ìránṣẹ̀ Ọ̀lórùn, sùgbón wọn n bá a lọ̀ ní lílo pé, ‘Èmi jẹ̀ ọ̀lórò, mo sì ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ohun iní, èmi kò sì nilò ohunkóhun.’ Èbùn, ìrírí pípẹ̀, kì yóò sọ̀ èniyàn di ọ̀nà tí ìmọ̀lẹ̀ ti n là kojá, bí kò ẹ̀se pé wọn fi ara wọn sí abẹ̀ àwọn itànşán mímọ̀lẹ̀ ti Oòrùn Ododo, kí a sì pè wọn, kí a yàn wọn, kí a sì pèsè wọn nípa fifi Èmí Mímọ̀ bù wọn. Nígbà tí àwọn èniyàn tí n bójú tó ohun mímọ̀ yóò rẹ̀ ara wọn sílẹ̀ lábẹ̀ ọ̀wọ̀ agbára Ọ̀lórùn, Olúwa yóò gbé wọn ga. Yóò sọ̀ wọn di àwọn èniyàn ìmòye—àwọn èniyàn ọ̀lórò nínú oore-ọ̀fẹ̀ Èmí rẹ̀. Àwọn ànímọ̀ iwà agbára wọn, ti ìmọ̀tara-èni-nikan, ilíle wọn, ni a ó rí nínú ìmọ̀lẹ̀ tí n tàn láti ọ̀dò Ìmọ̀lẹ̀ ayé. ‘Èmi yóò tò ọ̀ wá ní kíákíá, èmi yóò sì yọ̀ atupa rẹ̀ kúrò ní ipò rẹ̀, bí kò ẹ̀se pé iwọ̀ bá ronúpiwàdà.’ Bí ẹ̀ bá fi gbogbo ọ̀kàn yín wá Olúwa, a ó rí i fún yín.” Review and Herald, December 23, 1890.

Àwọn àgbà ní Ezekielì orí kejọ gba ìhìnre àlàáfíà àti ààbò ní ọdún 1919, àti nígbà tí September 11, 2001 dé, èso ìṣòtẹ́ tí ń pọ́ sí i nàà farahàn nínú àìlera wọn láti mò dídé ọ̀jò ikẹyìn. Nínú ìtàn tí ó bèrè ní àkókò ọ̀pin ní 1989, Ọlórùn tún ṣìpópada Millerite ẹ̀ dé èkúnrẹ́rẹ́ gégé bí ó ti rí. Miller jẹ́ àmì Elijah, Elijah sì ti fi idúròṣinṣin sọ fún Ahab pé ọ̀jò kì yóò sí, bí kò ẹ̀ nípá ọ̀rọ̀ Elijah.

A ó tẹ̀sìwájú nínú ìwádìí wa nípá ìran kẹta ti Adventism nínú àpilẹ̀kọ tí ó tẹ̀lé.

“Ègbé àwọn èniyàn tí kì í ní ìbànújẹ́ nítorí ìsodá-ẹ̀mí tiwọn, tí wọn kì í sì ẹ̀fọ́ nítorí ẹ̀sẹ́ àwọn èlòmíràn, ni a ó fi sílẹ́ láini èdidì Ọlórùn. Olúwa pàṣẹ́ fún àwọn ìránṣẹ́ Rẹ̀, àwọn ọ̀kúnrin tí ohun ìjà iparun wà lówọ́ wọn pé: ‘È tọ́ ọ́ lẹ̀yìn nípasẹ́ ìlú nàà, kì ẹ̀ sì pa: ẹ̀ má ẹ̀ jẹ́ kì ọ̀jú yín dá sí i, bèẹ̀ ní kì ẹ̀ má ẹ̀ ẹ̀sàánú: ẹ̀ pa àgbàlagbà àti ọ̀dọ́ run pátápátá, àti àwọn ọ̀mọ̀binrin, àti àwọn ọ̀mọ̀dé kẹ́ékẹ́kẹ́, àti àwọn ọ̀bìnrin: ẹ̀ sùgbọ́n ẹ̀ má ẹ̀ súnmọ́ ẹ̀nikẹ̀ni tí àmì nàà bá wà lára rẹ̀; kì ẹ̀ sì bèrè ní ibi mímọ́ Mi. Nígbà nàà ni wọn bèrè sí i ẹ̀ ẹ̀ sí àwọn àgbà ọ̀kúnrin tí wọn wà níwájú ilé nàà.’”

“Níhìn-ín ni a ti rí i pé ìjọ—ibi mímọ́ Olúwa—ni ó kọ́kọ́ ní láti ní ifarapa ìbínú Ọlórùn. Àwọn àgbàlagbà ọ̀kúnrin, àwọn ẹ̀ni tí Ọlórùn ti fi ìmọ̀lẹ́ òlú fún, tí wọn sì ti dúró gégé bí olùṣọ́ àwọn ètẹ̀ ẹ̀mí àwọn èniyàn, wọn ti da ìgbẹ̀kẹ̀lé nàà jẹ. Wọn ti gba ipò pé a kò nílò láti retí àwọn ìṣẹ́ ìyanu àti ìfihàn gbangba agbára Ọlórùn gégé bí ti àwọn ọ̀jọ́ ìṣáájú. Àkókò ti yí padà. Ọ̀rọ̀ wònyí ń mú àìgbàgbọ́ wọn lágbara, wọn sì ń wí pé: Olúwa kì yóò ẹ̀ rere, bèẹ̀ ni Kò ní ẹ̀ búburú. Ó kún fún àánú jù láti bẹ́ àwọn èniyàn Rẹ̀ wò nínú ìdájọ́. Báyii ni ‘Àlàáfíà àti ààbò’ ẹ̀ di igbe láti ẹ̀nu àwọn ọ̀kúnrin tí kì yóò tún gbé ohùn wọn sókè bí ipè láti fi àwọn ìrẹ̀kọ́já wọn hàn àwọn èniyàn Ọlórùn àti ẹ̀sẹ́ wọn hàn ilé Jékòbù. Àwọn ajá adití wònyí tí kò fẹ́ gbó ni àwọn tí yóò ní láti nírirí ètùtù ọ̀dodo Ọlórùn tí a ti mú bínú. Àwọn ọ̀kúnrin, àwọn wúndiá, àti àwọn ọ̀mọ́ kẹ́kẹ́, gbogbo wọn ni yóò ẹ̀gbé pọ́.”

“Àwọn ìrira tí àwọn olóòótó ń fi ìmí-ẹ̀dùn àti ẹ̀kún hàn nítorí wọn ni gbogbo ohun tí ọ̀jú èniyàn aláipé lè mò; sùgbọ́n ní tòótó, àwọn ẹ̀sẹ́ tí ó burú jùlọ́, àwọn tí ó ru owú mímọ́ Ọlórùn pípé àti mímọ́ sókè, ni a kò tii fi hàn. Ẹ̀ni òlú tí ń sàwárí ọ̀kàn mọ́ gbogbo ẹ̀sẹ́ tí a ń ẹ̀ ní ikòkò láti ọ̀wọ́ àwọn ọ̀ṣiṣẹ́ àìlófín. Àwọn èniyàn wònyí máa ń bèrè sí i ní ìmọ̀lára ààbò nínú àwọn ìtanjẹ́ wọn, àti nítorí ifaradà pípé Rẹ̀, wọn a máa sọ pé, Olúwa kì í rí i, lẹ̀yìn nàà wọn sì ń hùwà bí ẹ̀ni pé Ó ti kọ́ ayé sílẹ́. Sùgbọ́n Yóò ẹ̀sẹ́ fihàn àgàbàgèbè wọn, Yóò sì tú àwọn ẹ̀sẹ́ wònyen síta níwájú àwọn èlòmíràn, àwọn ẹ̀sẹ́ tí wọn ti sọra gidigidi láti fi pamó.”

“Kò sí gíga ipò, iyi, tàbí ọ̀gbọ́n ayé kankan, kò sí ipò kankan nínú ọ̀fiisì mímọ́, tí yóò dá èniyàn là kùrò nínú fifi ilànà rúbọ́ nígbà tí a bá fi wọn sílẹ́ fún ọ̀kàn wọn tí ń tan wọn jẹ. Àwọn tí a ti ka sí ẹ̀ni tí ó yẹ́ àti olódodo fi hàn pé àwọn ni aṣáájú nínú ipẹ̀yìndàgbà, àti àpẹ̀rẹ́ nínú àìbikítà àti nínú lílọ́ àánú Ọlórùn lò ní ọ̀nà tí kò tọ́. Ọ̀nà búburú wọn, Ọ̀nà kì yóò farada mò; àti nínú ìbínú Rẹ̀ Ó bá wọn lò láisí àánú.

“Pẹ̀lú àifé ni Olúwa fi ń yọ́ ìwàláàyè Rẹ̀ kùrò lódò àwọn tí a ti búkún fún pẹ̀lú ìmọ̀lẹ́ òlú, tí wọn sì ti ní ìrírí agbára ọ̀rọ̀ nàà nígbà tí wọn ń ẹ̀ ìṣẹ́ ìránṣẹ́ fún àwọn èlòmíràn. Nígbà kan rí, wọn jẹ́ ìránṣẹ́ olóòótó Rẹ̀, tí a fi ọ̀jú rere hàn sí pẹ̀lú ìwàláàyè àti ìtọ́sọ̀nà Rẹ̀; sùgbọ́n wọn yà kùrò lódò Rẹ̀, wọn sì mú àwọn èlòmíràn ẹ̀sẹ́, nítorí nàà ni a fi mú wọn wá sí abẹ́ àitẹ̀lọ̀rùn Ọlórùn.”

Testimonies, ìdipò 5, 211, 212.